

שלשה שערים

ואולם אין כך פני הדברים, כי בבסיס הטבע דרוש משפט וצדק. לצורך קיום העולם צריך להיות דין, כי אחרת מוסדי עולם יתרופפו, ותבל תנוע בחוסר יציבות.

וכך שינו בגמרא (תמידה דף ב'): **'ואמר רב יהודה אמר רב, בשעה שברא הקדוש ברוך הוא את העולם, היה מרחיב והולך כשתי פקעיות של שתי, עד שגער בו הקדוש ברוך הוא והעמידו, שנאמר (איוב כו יא) עמודי שמים ירופפו ויתמהו מגערותו. והיינו דאמר ריש לקיש, מאי דכתיב (בראשית לה יא) אני אל שדי, אני הוא שאמרתי לעולם די. אמר ריש לקיש בשעה שברא הקדוש ברוך הוא את הים, היה מרחיב והולך עד שגער בו הקדוש ברוך הוא ויבשו שנאמר (נחם טז ד) וגער בים ויבשהו וכל הנהרות החריב.'**

השם קדוש 'שדי', מורה על רחמים, וכמו שכתוב (בראשית מג יד) **'ואל שדי יתן לכם רחמים, ואילו בגמרא הג"ל אנו מוצאים שהוא מורה על דין וצמצום, גערה על העולם, על הים ועל הנהרות יד',** ואמתיים הדברים ומתיישבים זה עם זה, על הרחמים שמתגלים בשם 'שדי', הינם רחמים של צמצום וסדר, 'מי שאמר לעולמו די יאמר לצרותינו די' (זהר פנחס דף קנא).

דיברנו על דינו של הקב"ה עלי ארץ, ועל דין של השופטים והשוטרים. וכבר אמרו חז"ל (דברים רבה ה) שכאשר יש דין למטה אין דין למעלה, והיינו, כאשר אדם דן ועוצר את עצמו בחשבון נפש וזהירות המעשים, אין לו צורך לבוא לצמצום נוסף על ידי השופטים והשוטרים, ולא על ידי דין למעלה מכן.

ומוטעם להביא את המאמר הידוע מהספרים הקדושים ומקורו בשל"ה הק' (בפרשתינו) ז"ל:

שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך - בכאן יש רמז מוסר להא דתנן בספר יצירה, שבנה שערים הם בנפש, שתי עינים שתי אזניים והפה ושני נקבי האף, עד כאן לשונו. והוא חושב השערים שהם בראש של אדם. אמנם יש שער לבריית המעור, וגם כן פה התחנות. וצריך האדם להיות שומר השער, דהיינו הראייה והשמירה והדיבור, והכנס והיוצא מאף. גם כן צריך לשמור שער בריית הקודש, שלא יוציא זרע כי אם לקדושה. וגם פה התחנות, שלא ימלא כריסו כבהמה קיא צואה. ועל אלו השערים ישים האדם לעצמו שופטים ושוטרים, כלומר

דיברנו על דינו של הקב"ה עלי ארץ, ועל דין של השופטים והשוטרים. וכבר אמרו חז"ל (דברים רבה ה) שכאשר יש דין למטה אין דין למעלה, והיינו, כאשר אדם דן ועוצר את עצמו בחשבון נפש וזהירות המעשים, אין לו צורך לבוא לצמצום נוסף על ידי השופטים והשוטרים, ולא על ידי דין למעלה מכן.

ומוטעם להביא את המאמר הידוע מהספרים הקדושים ומקורו בשל"ה הק' (בפרשתינו) ז"ל:

שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך - בכאן יש רמז מוסר להא דתנן בספר יצירה, שבנה שערים הם בנפש, שתי עינים שתי אזניים והפה ושני נקבי האף, עד כאן לשונו. והוא חושב השערים שהם בראש של אדם. אמנם יש שער לבריית המעור, וגם כן פה התחנות. וצריך האדם להיות שומר השער, דהיינו הראייה והשמירה והדיבור, והכנס והיוצא מאף. גם כן צריך לשמור שער בריית הקודש, שלא יוציא זרע כי אם לקדושה. וגם פה התחנות, שלא ימלא כריסו כבהמה קיא צואה. ועל אלו השערים ישים האדם לעצמו שופטים ושוטרים, כלומר

דיברנו על דינו של הקב"ה עלי ארץ, ועל דין של השופטים והשוטרים. וכבר אמרו חז"ל (דברים רבה ה) שכאשר יש דין למטה אין דין למעלה, והיינו, כאשר אדם דן ועוצר את עצמו בחשבון נפש וזהירות המעשים, אין לו צורך לבוא לצמצום נוסף על ידי השופטים והשוטרים, ולא על ידי דין למעלה מכן.

ומוטעם להביא את המאמר הידוע מהספרים הקדושים ומקורו בשל"ה הק' (בפרשתינו) ז"ל:

שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך - בכאן יש רמז מוסר להא דתנן בספר יצירה, שבנה שערים הם בנפש, שתי עינים שתי אזניים והפה ושני נקבי האף, עד כאן לשונו. והוא חושב השערים שהם בראש של אדם. אמנם יש שער לבריית המעור, וגם כן פה התחנות. וצריך האדם להיות שומר השער, דהיינו הראייה והשמירה והדיבור, והכנס והיוצא מאף. גם כן צריך לשמור שער בריית הקודש, שלא יוציא זרע כי אם לקדושה. וגם פה התחנות, שלא ימלא כריסו כבהמה קיא צואה. ועל אלו השערים ישים האדם לעצמו שופטים ושוטרים, כלומר

דיברנו על דינו של הקב"ה עלי ארץ, ועל דין של השופטים והשוטרים. וכבר אמרו חז"ל (דברים רבה ה) שכאשר יש דין למטה אין דין למעלה, והיינו, כאשר אדם דן ועוצר את עצמו בחשבון נפש וזהירות המעשים, אין לו צורך לבוא לצמצום נוסף על ידי השופטים והשוטרים, ולא על ידי דין למעלה מכן.

ומוטעם להביא את המאמר הידוע מהספרים הקדושים ומקורו בשל"ה הק' (בפרשתינו) ז"ל:

שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך - בכאן יש רמז מוסר להא דתנן בספר יצירה, שבנה שערים הם בנפש, שתי עינים שתי אזניים והפה ושני נקבי האף, עד כאן לשונו. והוא חושב השערים שהם בראש של אדם. אמנם יש שער לבריית המעור, וגם כן פה התחנות. וצריך האדם להיות שומר השער, דהיינו הראייה והשמירה והדיבור, והכנס והיוצא מאף. גם כן צריך לשמור שער בריית הקודש, שלא יוציא זרע כי אם לקדושה. וגם פה התחנות, שלא ימלא כריסו כבהמה קיא צואה. ועל אלו השערים ישים האדם לעצמו שופטים ושוטרים, כלומר

דיברנו על דינו של הקב"ה עלי ארץ, ועל דין של השופטים והשוטרים. וכבר אמרו חז"ל (דברים רבה ה) שכאשר יש דין למטה אין דין למעלה, והיינו, כאשר אדם דן ועוצר את עצמו בחשבון נפש וזהירות המעשים, אין לו צורך לבוא לצמצום נוסף על ידי השופטים והשוטרים, ולא על ידי דין למעלה מכן.

ומוטעם להביא את המאמר הידוע מהספרים הקדושים ומקורו בשל"ה הק' (בפרשתינו) ז"ל:

שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך - בכאן יש רמז מוסר להא דתנן בספר יצירה, שבנה שערים הם בנפש, שתי עינים שתי אזניים והפה ושני נקבי האף, עד כאן לשונו. והוא חושב השערים שהם בראש של אדם. אמנם יש שער לבריית המעור, וגם כן פה התחנות. וצריך האדם להיות שומר השער, דהיינו הראייה והשמירה והדיבור, והכנס והיוצא מאף. גם כן צריך לשמור שער בריית הקודש, שלא יוציא זרע כי אם לקדושה. וגם פה התחנות, שלא ימלא כריסו כבהמה קיא צואה. ועל אלו השערים ישים האדם לעצמו שופטים ושוטרים, כלומר

דיברנו על דינו של הקב"ה עלי ארץ, ועל דין של השופטים והשוטרים. וכבר אמרו חז"ל (דברים רבה ה) שכאשר יש דין למטה אין דין למעלה, והיינו, כאשר אדם דן ועוצר את עצמו בחשבון נפש וזהירות המעשים, אין לו צורך לבוא לצמצום נוסף על ידי השופטים והשוטרים, ולא על ידי דין למעלה מכן.

ומוטעם להביא את המאמר הידוע מהספרים הקדושים ומקורו בשל"ה הק' (בפרשתינו) ז"ל:

שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך - בכאן יש רמז מוסר להא דתנן בספר יצירה, שבנה שערים הם בנפש, שתי עינים שתי אזניים והפה ושני נקבי האף, עד כאן לשונו. והוא חושב השערים שהם בראש של אדם. אמנם יש שער לבריית המעור, וגם כן פה התחנות. וצריך האדם להיות שומר השער, דהיינו הראייה והשמירה והדיבור, והכנס והיוצא מאף. גם כן צריך לשמור שער בריית הקודש, שלא יוציא זרע כי אם לקדושה. וגם פה התחנות, שלא ימלא כריסו כבהמה קיא צואה. ועל אלו השערים ישים האדם לעצמו שופטים ושוטרים, כלומר

דיברנו על דינו של הקב"ה עלי ארץ, ועל דין של השופטים והשוטרים. וכבר אמרו חז"ל (דברים רבה ה) שכאשר יש דין למטה אין דין למעלה, והיינו, כאשר אדם דן ועוצר את עצמו בחשבון נפש וזהירות המעשים, אין לו צורך לבוא לצמצום נוסף על ידי השופטים והשוטרים, ולא על ידי דין למעלה מכן.

ומוטעם להביא את המאמר הידוע מהספרים הקדושים ומקורו בשל"ה הק' (בפרשתינו) ז"ל:

שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך - בכאן יש רמז מוסר להא דתנן בספר יצירה, שבנה שערים הם בנפש, שתי עינים שתי אזניים והפה ושני נקבי האף, עד כאן לשונו. והוא חושב השערים שהם בראש של אדם. אמנם יש שער לבריית המעור, וגם כן פה התחנות. וצריך האדם להיות שומר השער, דהיינו הראייה והשמירה והדיבור, והכנס והיוצא מאף. גם כן צריך לשמור שער בריית הקודש, שלא יוציא זרע כי אם לקדושה. וגם פה התחנות, שלא ימלא כריסו כבהמה קיא צואה. ועל אלו השערים ישים האדם לעצמו שופטים ושוטרים, כלומר

נכון לכתיבת שורות אלו, מוקדם מידי לדעת אם חודש אלו יבשר את פתיחת מוסדות הלימודים על שלל שלביהם, גנים, ת"ת, בתי חינוך לבנות, ישיבות קטנות וגדולות, כוללים, בתי כנסיות בתי מדרשות, ומועדון יום לקנינים.

מוקדם מידי לדעת, אם אפילו מוסדות אלו שיזכו לפתוח את שעריהם, ויכלו לקבל אל תוכם את כלל התלמידים או את רובם. מוקדם מידי לדעת אם ילדינו שיפלו למזלם על המוסדות הקוראים לתלמידיהם לבוא לשקוד על תלמודם בימי אלו - אכן ויכלו לארוז תיק וילקוט, ולצעוד בפנים מאירות אל בתי תלמודם, או שמא בדיק ברגע האחרון הם ייתקעו בבית או בחדר אחד, ויתקעו אותנו ההורים איתם יחד, בכייד ובכדידות.

שורות אלו לא נכתבות חודשיים לפני פרסומן, אף לא חודש, כי אם יומיים תמימים, ועדיין אין בטחון במה יהיה ביומיים הבאים. בגלל מקבלי החלטות, בגלל מקבלי החלטות ההפוכות, ובגלל הסיפורים האישיים שעוברים עלינו משעה לשעה.

- - - ובגוים ההם לא תרגיע, ונתן לך ה' לב רגז ולא תאמין בחיך...

למדנו בחודשים אלו לייקר את השגרה, להעריך את הסדר, ולכסוף לארגון.

התורה הקדושה, מתוך רחמים ודרכי נועם, מצווה אותנו (דברים טו יז) 'שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך וגו' ושפטו את העם משפט צדק. השופט והשוטר אמור לעצור את העם ולרסן אותו, ובכך לייצב את דרכו וזהותו, ולהביא לו רווחה ואושר.

כך גם מובנים דברי התפילה 'מלך אוהב צדקה ומשפט'. הנה אנו יודעים את דברי הגמרא (בבא מציעא דף קי) **'לא חרבה ירושלים אלא על שדונו בה דין תורה אלא דיני דמגזתא לדיינו אלא אימא שהעמידו דיניהם על דין תורה ולא עבדו לפנים משורת הדין.'** ואין צורך להסביר ולבאר את הסלידה שחש כל בו אנוש מאדם שמתקדק על חוט השערה, מלא טענות כריזמו, ומעביר אלי בית הדין והמשפט כל 'הפסקי דערו עליה', אם כן מהי אהבתו של הקב"ה אל המשפט, והלא אהבתו הייתה צריכה להיות יתירה ללפנים משורת הדין ולא לשורת הדין בעלמא.

לעטר פתורא

דרושים נאים לפרשת השבוע

שתהיו אוהבים זה לזה

על דברי הפס' החותם את פרשתנו - "ואתה תבער את דם נקי מקרבך כי תעשה הישר בעיני ה'", כתב האבן עזרא יסוד גדול - **'והנכו בעיני הוא אשר הזכרת, כי לא ישפך דם נקי בארצך אם תעשה הישר בעיני ה', כסוד שכר עבירה עבירה ושכר מצוה מצוה'**, דהינו שכל כמה שאתה תעשה הטוב בעיני ה' ממילא תבער דם הנקי מקרבך, שבשכר המצווה שהלכת בדרך ה' לא יהיה בקרבך עוון הרציחה. והוסיף עליו ביאור בהגהות האבי נזר - **'אל תתמה על דברי הרב כיון שהבחירה חופשית, וכי ישאל הרוצח החומד ממון חבירו ויהרוג אותו בערמה אם בני ישראל זכים וטובים או לאו. אבל באמת אם ישראל המה בתכלית השלימות, באהוה ורעות, המה כולם כאיש אחד, והמה בכלל "לא יאונה לצדיק כל און", כי כאשר השתתף גופם לעזור איש את אחיו ואיש את רעהו, כן ישתתף שלכם ורוחם יחד להציל נפש הנרצח ולהציל מחשבות הרוצח'**. דבר גדול למדנו מכאן, שאמנם יש כח בחירה לרוצח לרצוח, אבל כל כמה שכלל ישראל מאוחדים בתכלית האחדות, ממילא כבר לא יעלה מחשבת הרציחה אצל הרוצח, וחיידוש הוא שאין בזה סתירה ליסוד הבחירה, שכיוון שהכלל כל כך מאוחד כאיש אחד, אז ממילא הבחירה של הכלל היא כעין הבחירה של האדם הפרטי, ואין זה כהתערבות חיצונית למנוע את הבחירה, והוא חידוש עצום.

והנה איתא בגמ' תגיגה ד: דרב יוסף כי מטי להאי קרא בכי **'ויש נספה בלא משפט'**, ומקשה הגמ' שם וכי יש מי שמת טרם זמנו, ומתרת הגמ' שאכן יש כזה מקרה, עיי"ש. והנה הרבנו חננאל כתב שם בה"ל - **'בפתרון יש נספה בלא וגו' כגון אדם שהורג חברו, עכ"ל'**. דהינו שכאשר אדם רוצח חבירו הרי הנרצח הוא נספה ללא משפט, והוא מת טרם הגיע זמנו (והוא ממש כדברי האוחז"ק המפורסמים בדבר יוסף ואחיו ואבמ"ל).

והרי שלפ"ז נוכל לקבל אור חדש שבדבר התנא דבי אליהו (פ"ח) ז"ל **'כך אמר להם הקב"ה לישראל - בני אוהבי כלום חסרתי דבר שאבשכם? ומה אני מבקש מכם - אלא שתהיו אוהבין זה את זה ותהיו מבכדין זה את זה ותהיו יראים זה מזה, ולא ימצא בכם עבירה וזרז ודבר מכווער שלא תבואו לידי פסול לעולם, לכך נאמר "הגיד לך אדם מה טוב ומה ה' יורש ממך כי אם עשות משפט ואהבת חסד וגו', עכ"ל'**, ונראה דכוונת הדברים, היא כך, שכל כמה שתהיו במצב של 'אוהבים זה לזה וכי הרי כבר לא יהיה בנינים רציחה, כמו שכתב האבן עזרא, שמכח האחדות לא תעלה מחשבת רציחה אצל הרוצח, וממילא לא יהיה מצב של "יש נספה ללא משפט" שדיבר עליו הרבנו חננאל, אלא יהיה רק מצב של "עשות משפט" וכך ימות רק מי שהגיע זמנו באמת, וכל זה יהיה כתוצאה ממצב של "ואהבת חסד" שיבוא מכם זה שתהיו אוהבים זה לזה.

עטרת פז

ממחשבת המוסר

ובחרת בחיים

ע"פ הגמרא בשבת, אדם שגולד ביום א בשעה - שיש שליטה של כוכב כזה או אחר יהיה לו טבע מסוים עיי"ש. אולם צריך לדעת שאין זה סותר את הבחירה שיש לאדם. "הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים" נקבע לאדם עשיר או עני חכם או טיפש גם מידות וטבעים נגזר על האדם וזה לפי זמן לידתו, אם להיות בטבע כעסו, כלי, תאוותו, וכי' עד כי הגמרא מביאה שהחוזים בכוכבים אמרו לאמו של רב נחמן בר יצחק כי בנה יהיה גנב ואכן הוא נולד עם טבע כזה ואמו הקפידה עליו מקטנותו שתמיד יחא כיסוי על ראשו שיהיה נטול ליר"ש. והנה הוא הגיע לדרגה גבוהה של "אמורא", ללמדנו שיראת שמים שבידי האדם להשיגה הוא הנשק שיש בידנו להלחם עם היצר הטבעי שיש לכל אחד.

זאת נקודת הבחירה, אדם שכעסן בטבעו אם יראת השם כנגד פניו ברגע של נסיון הוא יוכל לבחור שלא לכעוס. התאוותן לדיבורים בטלים ואסורים, בלמצא את הרע שיש לשני [סוג של נטיה טבעית יש כאלו עם לב לא כ"כ טוב] על ידי יראת שמים יראת העונש ויראת החטא אלו הכלים שיש בידו להתמודד בשעת נסיון. אין לומר שאדם הוא מוכרח במעשיו על פי נטיותו וטבעיו או לפי הרגלי ילדותו, כפי שיש אומרים שילד שסבל מקשיים בילדותו לכן הוא מתנגד בצורה מסוימת... אולי זה נכון אבל הוא לא "מוכרח" יש לו בחירה והנסיון שלו קשה. עיקר התפקידו של האדם הוא לא לבא לידי נסיון להגבית יראת שמים ובכך לבצח את המידות הרעות הטבועות בנפשו. על הגאון ר' ברוך בער מקמניץ בעל "הברכת שמואל" מספרים שאמר עליו אחד מגדולי ישראל שהוא לא יקבל שכר על מה שהוא לא עושה עברות כי אין לו נסיון מרב הפחד שלו לחטא, אבל הוא יקבל שכר על כך שהוא הביא את עצמו ליראת שמים כה גדולה עד כדי ביטול הנסיון.

יש אנשים שנטבעים הם אנשי חסד שמחים ומאירים פנים וזה דבר קל להם, הם אוהבים על הבריות ונחשבים לצדיקים אכן חלק טוב נפל בגורלם, אולם עיקר הנסיון של אנשים אלו והעבודה המצופה מהם היא לחקן את החלק הרע שבהם, יתכן ואדם כזה נוטה לתאוות כנאוכליה גיאוף כבוד ממון וכי' מה שלא יהיה. והדרך היא לחזק את החזק, הרב וולבה כותב שאדם שיש לו מידה טובה הוא צריך לפתח אותה להשקיע בה לעשות איתה דברים טובים ומשם הוא כבד ימשיך לחקן את החלק הרע.

"שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך" יש תאוה לשוטט בעינים לשמוע באוזנים לדבר עם הפה. איפה שהגוף בנטייתו הטבעית מושך אל הרע, הרי הוא צריך שוטר. כמו 'סוס ורכובו' באם ירדם הרכוב הוא ימצא עצמו מחר מאוד מתלבלבל בצדי הדרכים על האבנים והסלעים אולם אם הוא שולט על הסוס בערנות ומנווט אותו כרצונו הרי הוא נוסע בבטחה. כך האדם בשכלו נשמטו 'ראשית חכמה יראת השם' יוכל לבצח את יצרו הרע המסוך בתוכו מיום הוולדו.

על פי שנים עדים או שלשה עדים יומת המת כו' (זי,ו).

ולהלך (טו,ט) כתוב, על פי שני עדים או על פי שלשה עדים יקום דבר. ויש לדקדק למה הכא כתוב שנים והכא שני. במכות ה: איתא, על פי ב' עדים או ג', אם מתקיימת העדות בב' למה פרט א' הכתוב ג', אלא להקיש ג' לשנים כו'. ר"ע אומר: לא בא השלישי להקל אלא להחמיר עליו ולעשות דינו קיצוץ באלו (עונש כחשד זמם). ומה שנים, נמצא אחד מהן קרוב או פסול עדותו בטלה, אף שלשה, נמצא אחד מהן קרוב או פסול עדותו בטלה. והעיר התומים איך למד ר"ע ב' דרשות מפסוק ואחד. עוד צ"ב דהך דין נמצא קרוב או פסול עדותו בטלה הוא קולא. ונראה דרישא דמתני' דמיירי בדניי הזמה נלמד מפרשת עדים זוממים (טו,ט) וכה"ר ברש"י סנהדרין ט, אולם דייא דנמצא א' קרוב או פסול נלמד מתחילת הפרשת גבי עובד ע"ז, וכן עולה מדברי רש"י מכות ו. (ע"ש בתוס'). והנה עדות שאי אתה יכול להזימה אינה עדות. דא"א לסמוך על עדות שאין אפשרות לבדוק את אמיתותה. ויתכן שהעונש הצפוי לעד זומם הוא המאמת את עיקר העדות, דמפני חשש העונש אדם לא מעיד אם אין ממש בעדותו, ולכן דניי זוממים נכתבו בעיקר פרשת עדות. ונמצא דרוח הפרשה הוא להחמיר עליו כדי לוודא את אמיתות העדות. ואפשר דזו כוונת ר"ע דלא

שופר של אלול

כתב הטור בס"י תקפא, תניא בפרקי ר"א, בר"ח אלול אמר להקטין ברוך הוא למשה עלה אלי ההרה שאז עלה לקבל לוחות אחרונות. והעביר שופר במחנה משה עלה להר שלא יטעו עוד אחר ע"ז. והקב"ה נתעלה באותו שופר [יחושד - מפני שנתעלה יי באותו שופר שהציל [את] ישראל מן החטא לכן גם אנו תוקעין, פרישה], שנאמר (התלים מ"ז) עלה אלהים בתרועה וגו', לכן התקינו חז"ל שיהו תוקעין בר"ח אלול בכל שנה ושנה. וכל החדש, כדי להזהיר ישראל שיעשו תשובה שנאמר (עמוס ג) אם יתקע שופר בעיר וגו', וכדי לערבה שנתן [ולכן אין תוקעין בעש"ת, בח"ח], וכן נוהגין באשכנז לתקוע בכל בוקר וערב אחר התפלה. מבוואר מדברי הטור דב' תקנות יש כאן; תקנה אחת לתקוע בר"ח אלול זכר לאותו שופר שבמי משה, ועוד תקנה לתקוע כל החדש, כדי לעורר את העם לתשובה [ונתייבשה בזה קושיות הב"ב, ולפ"ז יש לתקוע כבר ביום א' דר"ח אלול, דהרי מרע"ה היה בהר מ' יום עד יוה"כ, ואם נתחיל למנות מא' אלול אין לנו עד יוה"כ פ' אלא ל"ט יום כ"כ במהרי"ל]. ובטעם מנהגו להתחיל מיום ב' דר"ח, כתב המג"א ע"פ דברי תוס' ב"ק פב, דאפשר שאלול דההיא שתא מליה ולפ"ז ייתכן לומר דעלה בא' אלול [ועדיין תלוי דבר זה בנדון אם מ' יום האחרונים דמרע"ה היו ימים ויללותיהו, יע"ש בתוס']. ועוד כתב המג"א דטעם מנהג זה ע"פ הפוסק תקעו בחדש שופר ולכן תוקעין ל' יום דהיינו כ"ח יום באלול ועוד ב' ימים דר"ה [וי"ע דהרי אין תוקעין בשבתות ונמצא דאין כאן ל' יום].

הטור בס"י תקצב הביא דברי הערוך, דכל תקיעתא דיחידאי מבעי להותי' י' תשרית תש"ת תר"ח. וכתב הב"ח, דלפ"ז גם בחודש אלול יש לנו לתקוע י' קולות בכל יום, ולא נהגו כן, ואפשר דלרבינו תם דתיקן תשר"ת אין לחוש אף אם יתקעו תשר"ת לבד, ואנו מנהגינו כרבינו תם עכ"ל. אמנם, במנהגי ורומיישא לר' יוזפא שמש, כתב שתוקעים ג"פ תשר"ת.

שינוי נוסף ממנהגו מציונו במהרי"ל, שכתב שמנהג הוא להפסיק לתקוע ג' ימים קודם ר"ה, וכ"כ במנהגים דבי מהר"ם [למהר"ם מרוטנבורג]. ובטעם הדבר כתב שם, כדי שלא יהא המיקץ מורגל ל' יום רצופין ואז אין יכולין לערבנו ולהבהילו, אבל כשחוזרין ותוקעין ביום הדין אז נרתע מלקטרי.

בדברי הרמ"א מבוואר שיש מקומות שנוהגים גם לתקוע ערבית, ובזמננו המנהג הוא לתקוע רק בשחרית ולא בערב. ובאגרות משה (א"ח ח"ד סי' כא) כתב, דמסתבר דמה שנקט הרמ"א ערבית אין הכוונה ללילה שהרי הלילה אינו עת רצון עד צחות [ונבחר ופולחן כתב וז"ל ובלילה לא יתקעו בכל חשד אלול אפילו להתלמד, דאין לעשות התעוררות בלילה, והתקיעות מעוררים המדות העליונות], וכן מפורש בחי"א דאם דהמנהג הוא לתקוע במנחה. ולפ"ז כתב, דאם שכחו לתקוע בשחרית יתקעו במנחה, דלכה"פ מהני: תשלומין כיוון שיש מנהג כזה. ועוד כתב, דמסתבר שיש המנהג לתקוע בשחרית בדווקא, אלא העיקר הוא לתקוע פעם ביום, אלא שנהגו בשחרית שאז הכל מצויין בביהכ"ס, וגם ראוי לעורר לתשובה קודם שיצאים ביום אדם לעסקיהם, אבל אם לא תקעו שחרית זמנה כל היום.

ובציץ אליעזר (ח"ב ס"ח מה) נשאל, אם אדם שמתפלל ביחידות צריך לתקוע בשופר וז"ל, הנה מעולם לא שמענו בכזאת, שמי שהוא אפילו מהמדקדים ביותר יהיה בחדש אלול כשמתפלל לעת הצורך ביחידות, שביא שופר לתקוע בפניו כדי לקיים את התקנה לתקוע בחדש אלול. וישראל אם אינם נביאים הם וכו' ותמיד כשדבר מסופק לנו אמרינן פוק חזי מאי עמא דבר.

על כן נראה לי ברור, שתקנת התקיעה היתה רק בציבור ולא ביחיד, ומטעמא דכל דתיקנו מעין המאורע תיקנו, ותקנת המעשה הרי היתה מפני שככה התנהגו בשעה שעלה משה להר בר"ח אלול, ושמה כתוב מפורש שהעבירו שופר במחנה משה עלה להר, ובמחנה פירושו בציבור, ולא ביחיד. וגם לטעמא שהמשכת התקיעה בכל החדש הוא כדי להזכיר על התשובה [יעיין בפד"א פמ"ו ורוקח סי' ר"ז ובטור וב"ב ופרישה] ג"כ הרי למדים זה ממ"ש אם יתקע שופר בעיר והעם לא יחדו, ובעיר היה ג"כ פירושו בציבור, ולא ביחיד. ולכן כל דתיקנו כעין האמור תיקנו לתקוע בציבור, אבל לא היתה כל תקנה לתקוע גם ביחיד. ויתכן להסביר זאת גם בסברא, שהתעוררות מקול שופר מקבלים רק כשומעים קול השופר בציבור, והתעוררות כזאת לא באה כשמתקעין ביחיד בינו לבין עצמו. ועכ"פ אין שיהיה, שפיר משתבר לומר שלא תיקנו אלול כעין המאורע וכעין הכתוב שהוא במחנה בעיר, והיינו רק בציבור.

תכלה שנה וקללותיה - קבלת יסורים באהבה במשנת רביה"ק האמרי נועם ז"ע

כל האדם לכף זכות - היינו את כל הפעול, יזאל תתמוד בית רען ... וכל אשר לרעך אם באת לחמור את אשר לרעך הרי עיניך בבחור בכל הפעול כולו... ומקורם טהור בדברי חז"ל, וראה נא פנינה נאה מאוצר המא"ר רבינו בעל האמרי נועם ז"ע בפרשתנו: ושפטו את העם משפט צדק (טו, טו). היינו, למד לעם שישפטו משפט צדק, להצדיק עליהם את הכל, ולא יתערמו עליו כביכול, כי הכל הוא על ידי בחירת אדם, כמו שאמרו חז"ל (ר"ה גא) לדעתנו נבראו, בצבינון נבראו, בקומתנו נבראו. והוא הרמז בחיבת צדק, צבינון ד'ענתו קומתו, על כן כל התנהגות האדם והיא בבחירתו. עכ"ה ק.

עוד מאמצינו בינה רביה"ק בעל האמרי נועם ז"ע בסוגיא דא, הענין של לקבל היסורים באהבה, (ראה מהר"ם) כאשר האדם מצדיק עליו את הדין, אזי משיגים היסורים וחולאים

עטרת חסידים

מומשת החסידות על פרשת השבוע

ימי חיי האדם עלי אדמות מורכבים מזמנים וזמנים שונים, עיתים לטובה ועיתים לטובה שאינה נראית לעין הבה, ברור לכל שמאת ה' הם זאת לנו גם כאשר נפלאות בעינינו, ואותם יעניתי בוודאי הם לנו לשיעור ונודה לפניו זלזאת, ועל זאת יתפלל כל חסיד אלוק לעת מצוא רק לשפט מים רבים אלו לא יגיעו ושיוכל לעבור ולענעו בראש על כל גל וגל ולהיאחז בדרך הספירה לכל תיטוף ח"ו רק לבוא לחוף מנצחיים. ורבותינו מאורינו התנו לנו הדרך והמסילה כיצד לעבור ולהתייחס לאותם 'משברין וגלך עלי עברו', ראשית כל עלינו לעמוד איתן כאותו אשר השי"ה ל' לקין 'לבלתי הכות אותו כל מצואו' למאמר הר"ק ר' יודלעל מדיקוב ז"ע - שלא יכה אותו כל מה שמוצא וקורה עמו 'נישט ווערן אראפ קענלאפט פון אלעס וואס טרעפט אים', רק להתחזק באיתן האמונה.

וביותר ראוי לו לאדם והתאמץ בכל כוחו לא לעשות כל ח"ו להיפך הברכה שלא תבוא כלשון הר"ק בעל השפת אמת ז"ע הנודעים בפר' השתוות.

ראה "שהכל ביד האדם. וביאור הענין ואל תתן בתוכחתו, היא מדת השתוות. מאוד מדה זו. והיינו לקבל כל המאורעות בשוה כי אם אין האדם משתנה בפניו בו מדה"ל אין לה קיום להקללה וחולפת ועוברת ממנו. אך ח"ו האדם מתפגע ויגר מדה זו ונוסף קיום מחזיקו בלרע.

וז"ש אין מפסיקין שלא יפסיק מדבקותו ובטחון שיש לו בהקב"ה אף שיעבור עליו מה שיעבור ככ"ל...".

ורביה"ק מביא כמה פעמים בספרו מהזוה"ק "אשר עקרת העבודות היא בין בטיבו ובין ביקאו, שלא יהא שום דבר מבלבל אותו מהעבודות, הן ע"י היתנות והעשיות שנושע עליו, והן חלילה לא תהא עניות מעבירתו על דעת קונו רק בין כן ובין כך להחזיק בעבודתו ואז הוא מהטרידים אשר ה' קורא ... שאין דבר לפניו לטבל ואתו ולבלבלו במה ששייך וצריך לעבודת ישראל, אותו האיש אשר דרכו בקודש בהנהגה כזו, הוא הנקרא מופרש ל' לבד בכל הענינים..." (לשונו חק' בפרשת וראו ויע' בפרשת בחבדי)

והחזיקו הגדול הוא באמונה ובטחון, וכבר נודע הסיפור מצדיקים שנתנו לאנשים לבחור להם את 'הפעקל' (ההובילה) וכל אחד בחר בחלקו שלו, כאשר זהו הקל והמתאים לו ביותר, (כעין מה דאיתא מהרה"ק קאנזני' ז"ע ר' הו"ן את

שופטים ושופרים תתן לך וגו'
דהנה אמרו חז"ל אם יש דין למטה אין דין למעלה, ולכאורה זה שייך רק בזמן המקדש שהיו סנהדרין דנין את האדם למטה, מה שאין כן אחר שחזב בית המקדש וגלו סנהדרין, כמה נוכל להמתיק דינים של מעלה.
אמנם י"ל להכונה אם האדם בעצמו נתון לא לבו איך פגם כל ימי חלו, ומה יהיה עונשו בעולם הבא, ויחשוב בלבו אשר כל העונשין בשגורו יעברו עליו, כי פגם בכל העבירות, ושופט את עצמו בזה כי לפי עוונותיו ושופטו שהרבה לעשות ראו הוא לכל העונשין, ועל ידי זה שהאדם עושה משפט לעצמו, על ידי זה נחשב להקב"ה כאילו כבר קבל עונשו כמה שפדמה ומשער בנפשו כמה עונשין חלילה יעבור על ראשו, בזה גופא שהאדם דן עצמו למטה בזה העולם, על ידי זה שוב אין דין למעלה.
וזהו 'שופטים ושופרים תתן לך בכל שערך', היינו, בזמן שתתן לך בעצמך להמפסד לכל חטאתך, ותשער בעצמך 'אשר ד' אלקיך נתן לך לשפטך', היינו, שעל רוב עוונותיך כהרואי ש"ד אלקיך יענישך בשבט אפו חלילה, וזהו 'בכל שערך', שתשער בעצמך 'שהויה' אלקיך כו' לשבטיך', שיענישך בשבט אפו. 'ושפטו את העם משפט צדק', היינו, שאין הקב"ה וותורן, רק לכל אדם ישפטו בצדק לערך עוונותיו.
לא תטה משפט ולא תכיר פנים כו', רק הכל בדין וצדק, אז כשתשוב ואת לבך באמת, על ידי זה תתחיל אהר' צדק צדק כדתוך, שתדוף את הדינים מאתך, שמרוצוין תפול צדק שהוא דין, רק למען תחיה' כו', על דרך בדמיון חיי כנ"ל, ותמשיך לך על ידי זה חיים ארוכים וכל טוב עליו ועל כל ישראל אס"ו.

(אמרי נועם)

הרה"ק רבי אליעזר מויזניץ זי"ע
בעל 'דמשק אליעזר' / 'ב' אלול (תש"ו)

כן היה מפרש ברוח זו את הכתוב 'השם עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום', אימית התורה שנקראת 'עוז' מתקיימת בהם בישראל? רק כאשר שלום בניהם, והלומד תורה אינו מחזיק את הטובה לעצמו בלבד, אלא מלמד אותה גם כן לאחרים.

ובחיבורו הקדוש 'דמשק אליעזר' לספר תהלים דרבי רבי אליעזר סימוכין לאמר: 'חבלי רשעים עוודוני תורתך לא שכחתי', פירושו, הרשעים העלילו עלי כביכול איני שכיח אצל תורתנו הקדושה, ואף שבאמת 'חצות לילה אקום' לעסוק בתורה, וכל ישעי וחפצי בנגעים ואהלות, מכל מקום ישנאו אותי ויעלילו עלי, שכביכול הזנחתי את לימוד התורה. אמנם הסיבה והגורם לעלילה זו, היא רק משום ש'חבר אני לכל אשר יראוך', משום שהתרחקתי מחברת מי שאינו ירא אותך, ואלמלי הייתי מתרועע עמהם היו בלי-ספק אומרים עלי שאני למדן מובהק...

של ויזניץ ודזיקוב בכפיפה אחת: גדלות בתורה, לומדות במיטבה, התמדה ביגיעה, עמקות ובקיאות בג"ת ומפרשיהם, חריפות בחידושים ואסוקי הלכתא, עם חמימות והתלהבות בעבודת שמים - כשהם ענין אחד בפועל ממש. יתירה מזו, מאז עמד עמד על דעתו היה נותן נפשו על הרבצת תורה ברבים, כשהוא שוקד לעשותה נחלת כל זרע רחומיו של קודשא בריך היא.

מרגלא בפומיה: מצינו בגמרא (ברכות יז) 'אשרי מי שגדל בתורה ועמלו בתורה ועושה נחת-רוח ליוצרו'. לכאורה,

מאי 'ועושה', הלא מכיוון שגדל ועמל בתורה, בעצם דבר זה האדם כבר עשה נחת רוח ליוצרו? אלא לא נתכוונו חז"ל בדבריהם כי-אם לאיש כזה, שאחרי שגדל ונתברך בעצמו בדעת תורה הרחיקו מלמד אותה גם לאחרים, כפי שמרומז בתבית עמ"ל שהיא נוטריקון על מ'נת ל'למד. או-אז עושה נחת רוח ליוצרו, כלומר, כשיתנהג כך יהא נוחא לשון 'וייצר' שנוצר בבריאת האדם, לשון המורה על בריאת יש מיש - כדברי הרמב"ם שנברא אדם מן האדמה כדי לרוזו לעורר אותו: מה אתה נבראת מעצם אחר, כן גם עליך החובה לדאוג בעד אחרים, מידה כנגד מידה, וכשמלמד תורה לזולתו נשלמה במילואה הכוונה שביצירתו.

בני אם חכם לבך
"לאחר מאה ועשרים, אם ישאלוני בבית דין של מעלה: מה פעלת בעולם התחתון? אענה להם, שהבאתי וגידלתי את אליעזר שלי".

כך היה מרגלא בפומיה דרבינו הקדוש רבי נפתלי צבי מראפשיץ, על אודות בנו השלישי - הרה"ק רבי אליעזר מזדזיקוב.

במטבע לשון זה, השתמש גם נכדם הגדול - הסבא קדישא מויזניצא - בעל 'אהבת ישראל', על אודות בנו השלישי - הרה"ק רבי אליעזר מויזניץ, בעל 'דמשק אליעזר', שנקרא על שם רבינו רבי אליעזר'ל מזדזיקוב:

"לאחר מאה ועשרים, אם ישאלוני בבית דין של מעלה: מה פעלת בעולם התחתון? אענה להם, שהבאתי וגידלתי את אליעזר שלי".

ואכן, דמותו העילאית של רבי אליעזר היתה דמות טובה כליל המיכלול של חסד חכמה ואצילות. חוליה מפוארת בשרשרת הזהב שנמשכה מחצרות הקודש קאסוב, רוזין, ראפשיץ ודזיקוב.

דמש"ק - דולה ומשקה
רבי אליעזר החיה עם רב מיהודי רומניה תחיה רוחנית מופלאה, בין שתי מלחמות העולם, ופירנס זון אותם בעושרו הרוחני, כשהשליך אדרתו על המונות-בית-ישראל שהיו פזורים בפלכי בוקובינא, מארמרש, טראנסילבניא, ומחוזות סמוכים אחרים. הן בימי שלטם ושולה אפורים, כאשר הפליא עצה להציל משחת את בני הנועורים שקלט בישיבתו הגדולה - 'ישיבת בית ישראל ודמשק אליעזר' - לחנכם ולחכמם לתורה וליראת שמים; והן בימי צרה וזעם, כשהגדיל תושיה להציל אלפים ורבבות מאחינו בני ישראל הנתונים בצרה ובשביה, בגולת טרנסניסטריא.

מעיונות סגולה שופעים פיוכי בנפשו, הלא המה המעיינות היוצאים מבית ויזניץ: אהבת ה', אהבת התורה, אהבת ישראל. נתגלמו באישיותו הציונית והמזיגה המבורכים

למען בית דזיקוב
בעבודות של אהבה היה ה'דמשק אליעזר' מקושר לאבותיו הקדושים צדיקי בית דזיקוב. ולאחר החורבן הנורא שפקד את יהדות אירופה, כשכבר ישב על אדמת ארץ הקודש, והקים את חצר קדשו אשר בתל אביב, הגיע אליו השמועה הטובה על ששריד לבית דזיקוב ניצל מן התופת, הלא הוא רבינו הגה"צ רבי יהושע הורוויץ זצ"ל. שלח אפוא להציע לו, שיעלה ויבוא ארצה, לגור בביתו תחת כנפח חסותו, שכן ר"ל לא זכה לזש"ק. שש רבי יהושע על ההצעה כמוצא שלל רב, והוא יצא בספינה לארץ ישראל, כשהוא מתכוון ברגש להיות בן ביתו של דודו הגדול והקדוש הזה. אולם, לדאבון כל לב, בעודו בדרך, ביום ב' אלול תש"ו, שמע כי נצחו אראלים את המצוקים ונשבה ארון הקודש. ה'דמשק אליעזר' השיב את נשמתו הטהורה ליוצרה, והוא נטמן במרומי הר הזיתים אשר בעיר הקודש ירושלים תובב"א.

זכותו תגן עלינו ועל כל ישראל, אכ"י"ד.

עטרות של שבליים
פלאות ופירפאות

תשובה על המצוות...
צדק צדק תרדף למען תחיה וירשת את הארץ אשר ה' אלקיך נתן לך (טו, ט).

בספרו הגדול 'ערוגת הבושם' כותב הגה"ק רבי משה מחוסט זי"ע:

"כבר עמדו המפרשים על כפל הלשון, גם מאי דקאמרו למען תחיה, הא שכל מצוה בהאי עלמא ליכא (קידושין לט, א).

ונראה בס"ד, דהנה כבר מבואר בספרי מוסר, דצדיקים כל ימיהם בתשובה, דעל ידי שמתעלים מדי יום ביומו במדרגה גבוהה ומשיגים גדולתו של מלך מלכי המלכים הקב"ה ביתר שאת, על ידי זה מבינים שהמצוות ומעשים טובים שעשו עד כה לא היו לפי מה שמן הראוי לעבוד למלך הכבוד, ועושיין תשובה על המצוות ומעשים טובים שעשו.

ואמרו עליו על הרה"ק מהו 'נפתלי מראפשיץ זי"ע בעל המחבר ס' זרע קודש, שהיה מסתופף פעם אחת בצל קדשו של הרה"ק מהר"ם מרומינוב זי"ע בראש השנה, וכששב הרה"ק מהר"ם מאמירת תשליך פגע בהרה"ק

מהר"נ שהיה הולך לשם לומר תשליך, ושאל הרה"ק מהר"ם את מהר"נ להיכן אתה הולך, והשיב אני הולך ללקט את המצוות שהשליך אדומ"ו למצולות ים. וענינו, על פי ה"גל, דמדמי שנה בשנה הוסיף הרה"ק מדרגה יותר גבוה והיה אצלו כל המצוות שעשה בשנה העברה בבחינת חטאים.

והנה שכל מצוה בהאי עלמא ליכא, אבל בעבירות הוה ליה איפכא דעל פי מידותיו של הקב"ה משלם גמול העבירה בעולם הזה, ולפי זה במי שמתעלה מדרגה אחר מדרגה באופן ה"גל, עד שנראין לו כל המצוות בבחינת עבירות, בדין הוא שישתלם שכרו בעולם הזה.

"והיינו דאמר קרא צדק צדק תרדוף, דבכל פעם יעשה המצוות בשלימות יותר באופן שהמצוה שעשה מקודם לא תחשב לכלום לערך מצוה שעושה עתה, וממילא מצוה זו תהיה רודפת מצוה שעשה מכבר. והיינו דאמר צדק צדק תרדוף, ועל ידי זה תזכה לשכר גם בעולם הזה על דרך ה"גל, דנהי דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא, אבל למי שהגיע לו שכר בשביל עבירה בוודאי בדין הוא שיטול שכרו, והיינו דאמר למען תחיה וירשת את הארץ וגו'".

אמונה בצדיקי הדור - כפי שהמליכו אותם משמים
ונקאת אל הכהנים הלויים ואל השפט אשר יהיה בגימיהם והם ודרשת והגידו לך את דבר המשפט (יז, ט).

פירש"י: 'ואל השופט אשר יהיה בימים ההם - אפילו אינו כשאר שופטים שהיו לפניו אתה צריך לשמוע לו, אין לך אלא שופט שבימך'.

בדרך צחות פירשו, על דברת בני אדם הדוברים על צדיק עתק בגאווה ובוז, ומתאוננים רע כנגד חכמי דורם, באומרים מי יגלה לנו עפר החכמים והצדיקים מהדורות הקודמים, מהימים הראשונים אשר היו טובים מאלה, שהיו מורמים יותר מהצדיקים בימינו...

ואף אתה הקהה את שינוי של המדבר כך ואמור לו, קשטו עצמך תחילה ותתנהג אתה כחסידי קמאי, לעבוד על מידותיך ולמסור נפשך בעבודת ה', אז תוכל לדרוש שגם רבך יהיה כרבנו קדמאי. וכמאמר הרה"ק בעל 'בית ישראל' מגור זי"ע: 'החסידיים הללו, עושים מעשי הדור הזה, ומבקשים רבי"ם כהדור הקודם'...